

Marius Daraškevičius

Valgomojo modernėjimas Lietuvos dvaruose XVIII a. viduryje–XX a. pradžioje

Vadovė: doc. dr. Rasa Butvilaitė

Raktažodžiai: modernizacija, architektūra, interjeras, valgomasis, kredensas, XVIII a., XIX a., Lietuva, Rytų Europa, didikai, bajorija, Lietuvos dvarai, rezidencijos.

Anotacija

XVIII a. vid.–XX a. pr. dvarų sodybų interjerų istorinės raidos tyrimų, kuriuose būtų gilinamasi į rūmų vidaus erdvę tiek funkcijos, tiek planinės sandaros ir formų aspektais, Lietuvos menotyroje nėra. Dėmesys dažniausiai telkiamas į dvarų architektūros bendrųjų bruožų (pastatų tūrių, stiliaus raidos, sodybų erdvinės struktūros) tyrimus. Tai paskatino disertacijoje kelti dvarų interjero modernėjimo klausimą siauresniu aspektu, gilinantis į vieną dėmenį – aukščiausiojo sluoksnio kilmingųjų dvarų sodybų rūmų patalpą – valgomąjį. Disertacijos tyrimo tikslas – rekonstruoti valgomojo erdvės struktūrą ir vaizdą dvarų modernėjimo procesų XVIII a. vid.–XX a. pr. kontekste. Darbe tiriamos valgomojo atsiradimo, paplitimo ir kaitos priežastys, patalpos planavimo, formos, sandaros, įrangos ir dekoravimo raida XVIII a. II p.–XIX a. I pusėje. Objekto tyrimai papildė Lietuvos bajorijos kultūros raidos panoramą. Šio mikroistorinio tyrimo priegomis pasirinkti monadų ir nuorodų metodai, socialinė dailės istorija, taikyti istoriografinio, faktografinio tyrimų metodai bei lyginamoji analizė. Naujai surasti duomenys bei jų pagrindu padarytos išvalgos skatina plačiau pažvelgti į rūmų planavimo ir dekoravimo reiškinius, užsakovų gyvenamosios, kultūrinių ir socialinių kontaktų klausimus. Žvelgiant iš regioninės dailės ir architektūros istorijos perspektyvos disertacija reikšminga tuo, kad aprėpia Lietuvos, Baltarusijos ir Lenkijos valstybėse esančius buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės dvarus, susieja juos į bendrą kultūrinės tradicijos visumą. Lietuvos dailėtyros lauke tyrimas svarbus tuo, kad permąsto dvarų modernėjimo procesus Lietuvos istorinės-socialinės raidos ir platesniame Europos modernėjimo procesų kontekstuose, analizuoja jų socialinį, politinį, kultūrinį kontekstus ir tai, kaip juos atliepė kasdienė namų aplinka, konkrečiu atveju – valgomasis. Tikimasi, kad šis tyrimas bus ir praktinė pagalba dvarų sodybų valdytojams bei paveldo specialistams.